

АВТОМАТИЗОВАНИЙ МОНІТОРИНГ У ПОДАТКОВОМУ КОНТРОЛІ ЯК ЗАСІБ ЗМЕНШЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ СПОРІВ ТА ОСКАРЖЕНЬ ДІЙ КОНТРОЛЮЮЧИХ ОРГАНІВ

ГУЛАК Олена Василівна - доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного та фінансового права Національного університету біоресурсів і природокористування України

ORCID ID: 0000-0001-9004-0185

ЛАДИЧЕНКО Віктор Валерійович - доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства Національного університету біоресурсів і природокористування України

ORCID ID: 0000-0002-7823-7572

СЛЮСАРЕНКО Сергій Вікторович - кандидат юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного та фінансового права Національного університету біоресурсів і природокористування України

ORCID ID: 0000-0002-6718-222X

УДК 347.73: 351.941:165.12

DOI: <https://doi.org/10.71404/LAW.UA.2026.1.26>

У статті розглянуто проблематику оскарження рішень, дій і бездіяльності контролюючих органів у контексті підвищення ефективності автоматизованого моніторингу господарських операцій як механізму зменшення адміністративних спорів та захисту прав платників податків. Проаналізовано нормативно-правову базу України, що регулює порядок подання та розгляду скарг, зокрема положення Податкового кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства та підзаконних актів. Особливу увагу приділено адміністративному порядку оскарження як первинному та доступному механізму захисту, який дозволяє суб'єктам господарювання оперативно реагувати на потенційно неправомірні дії контролюючих органів без необхідності звернення до суду. Детально проаналізовано умови та строки подання скарг, наведено статистичні дані щодо результатів їх розгляду та визначено чинники, що впливають на ефективність адміністративного захисту, зокрема формалізм процедур, обмежену незалежність органів, що розглядають скарги, та недостатню прозорість процесу. Судове оскарження розглядається як додатковий механізм гарантування незалежного та неупередженого розгляду спору, який доповнює адміністративний порядок та забезпечує більш

високий рівень правової визначеності. У статті також акцентовано роль цифрових технологій у підвищенні ефективності податкового контролю. Автоматизований моніторинг господарських операцій дозволяє стандартизувати процедури, зменшувати суб'єктивність рішень і скорочувати кількість помилкових або спірних рішень контролюючих органів. Окремо розглянуто перспективи впровадження електронних платформ для відстеження ходу та результатів оскарження, інтеграції алгоритмів фізик-аналізу та застосування інструментів альтернативного врегулювання спорів, що сприяє підвищенню прозорості, довіри платників податків та зниженню навантаження на судові органи. Аргументовано, що комплексне поєднання правових, організаційних та технологічних заходів є необхідним для створення ефективної, передбачуваної та прозорої системи податкового контролю, яка зменшує кількість адміністративних спорів, гарантує захист прав платників податків і підвищує довіру до контролюючих органів.

Ключові слова: автоматизований податковий контроль, податковий спір, адміністративне оскарження, контролюючі органи, захист прав платників, судове оскарження, скарга, адміністративне судочинство.

Проблематика дослідження

У системі публічного адміністрування оскарження рішень контролюючих органів є ключовим для захисту прав платників податків і забезпечення правової визначеності. Особливої актуальності це набуває у сфері податкових правовідносин, де рішення органів влади можуть істотно впливати на економічну діяльність. Незважаючи на наявність адміністративного порядку оскарження, практика свідчить про проблеми: формальний підхід до розгляду, обмежену об'єктивність рішень та низький рівень довіри платників. Судовий порядок також має недоліки як тривалість, витрати та потребу в юридичній підтримці. Відтак, актуальним є підвищення ефективності адміністративного захисту через удосконалення нормативної бази та впровадження автоматизованих систем моніторингу, що дозволяє зменшити кількість спорів і забезпечити баланс між контролем та правами платників податків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблематика оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень, зокрема контролюючих органів, досліджувалась у працях таких науковців: Мельника Р.С., Бевзенка В.М., Смичка Є.М., Коваліва М.В., Мінаєвої К.В., Матвійчука В.К., Хара І.О., Гулак О.В., Висоцького В.М., Головка Л.О., Ярмоленка Ю.В., Дорошенка Д.П., Цельєва О.В., Беломестнова О.Ю. та інших.

Метою дослідження є аналіз способів оскарження рішень, дій і бездіяльності контролюючих органів, а також з'ясування правової природи та особливостей їх застосування в адміністративному та судовому порядку з урахуванням впливу автоматизованого моніторингу господарських операцій.

Виклад основного матеріалу

Автоматизований моніторинг господарських операцій у системі податкового контролю стає ефективним інструментом зниження кількості адміністративних спорів та оскаржень рішень контролюючих органів. Використання алгоритмів аналізу великих масивів даних дозволяє своєчасно виявляти

нетипові або ризикові операції, мінімізуючи помилки та суб'єктивний фактор у прийнятті рішень. У такому контексті підвищення ефективності автоматизованого моніторингу безпосередньо впливає на зменшення конфліктів між платниками податків та контролюючими органами та забезпечує більш прозору та передбачувану систему податкового контролю.

У контексті правового регулювання захисту прав і законних інтересів осіб особливе значення мають способи оскарження дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень, зокрема контролюючих органів. Відповідно до положень КАС України, скарги, позови та інші процесуальні форми захисту спрямовані на усунення порушень, що виникають у результаті неправомірного застосування владних функцій [1].

До основних способів оскарження належать адміністративне оскарження, передбачене законодавством про звернення громадян, а також судове оскарження дій, бездіяльності чи рішень контролюючих органів у межах адміністративного судочинства. Адміністративне оскарження, як правило, здійснюється шляхом подання скарг до вищестоящих органів або безпосередньо до самого контролюючого органу, що дає можливість здійснити перегляд прийнятих рішень без залучення суду.

Водночас у разі незадоволення результатами адміністративного оскарження чи у випадках, передбачених законом, особа має право звернутися до адміністративного суду з позовом про визнання неправомірними дій, бездіяльності або рішень суб'єктів владних повноважень. Адміністративне судочинство забезпечує правовий контроль за відповідністю дій контролюючих органів вимогам законодавства, а також можливість поновлення порушених прав і законних інтересів.

В науковій літературі адміністративне (позасудове) оскарження розглядається як ключовий механізм захисту прав і законних інтересів суб'єктів у публічно-правових відносинах, який забезпечує оперативне та ефективне вирішення спорів без залучення судової системи. Зокрема, Мельник Р. і Бевзенко В. визначають його як свідому, вольову та цілеспрямовану поведін-

ку фізичної або юридичної особи, що полягає у зверненні до органу публічної адміністрації з вимогою усунути порушення її публічних прав, свобод чи інтересів, вчинене підпорядкованим суб'єктом [2, с. 348]. Такий підхід підкреслює активну роль заявника у захисті своїх прав через адміністративні процедури, що виступають важливою ланкою між громадянином і державою.

Особливу увагу приділяють перевагам адміністративного оскарження в контексті податкових спорів. Бондаренко О., зокрема, виокремлює порівняльну простоту процедури, її економічність та оперативність розгляду, що дозволяє знизити навантаження на судову систему та забезпечити швидше прийняття рішень. Водночас він звертає увагу і на проблемні моменти, серед яких – структурна підлеглість органу, що розглядає скаргу, оскаржуваному органу; недостатній рівень професійної підготовки посадових осіб, відповідальних за розгляд; а також відсутність переговорного компоненту, що ускладнює пошук компромісу і може призводити до формалізму у прийнятті рішень [3, с. 117–118]. Ці недоліки підкреслюють необхідність удосконалення нормативної бази та підвищення кваліфікації кадрів для забезпечення справедливості і неупередженості процесу.

Доповнюючи перелік позитивних аспектів, Смичок Є. звертає увагу на те, що в межах адміністративного провадження платник податків звільняється від обов'язку доводити правомірність своїх доводів, що знижує бар'єри для захисту прав і спрощує процедуру оскарження. Крім того, рішення, ухвалені за результатами розгляду скарги, набувають чинності негайно та є обов'язковими для виконання податковими органами нижчого рівня [4, с. 82]. Такий механізм підвищує ефективність захисту прав, забезпечує швидке реагування на порушення і зменшує ризик затягування процесів, що особливо важливо в умовах високої динаміки економічних відносин.

На думку Коваліва М., Єсімова С. та інших дослідників, важливою особливістю адміністративного порядку є можливість превентивного врегулювання спору на ранніх стадіях, зокрема шляхом подання додаткових пояснень чи уточнюючих податкових

декларацій, що дозволяє уникнути ескалації конфлікту та перейти до погоджувального врегулювання без судового втручання [5, с. 104].

У цьому контексті слід зазначити, що адміністративне оскарження податкових рішень платниками податків має нормативне підґрунтя у чинному законодавстві України. Зокрема, Кодекс України про адміністративні правопорушення [6] та інші законодавчі акти регулюють механізми захисту прав і законних інтересів юридичних осіб, установ, організацій та громадян. У межах цього регулювання передбачено процедуру розгляду скарг платників податків органами державної податкової служби на такі рішення, як: зупинення операцій за банківськими рахунками, примусове стягнення несплачених податків і зборів, застосування фінансових санкцій, накладення адміністративних стягнень.

Ці норми закріплюють право особи на звернення зі скаргою до вищого податкового органу або до суду в разі, якщо рішення державної податкової адміністрації порушує її законні права. Водночас, законодавство визначає строки подання й розгляду скарг, а також гарантує скаржнику можливість бути присутнім під час їх розгляду. Як правило, подання скарги не призупиняє дію оскаржуваного рішення, за винятком окремих випадків, зокрема коли йдеться про накладення адміністративного стягнення. Крім того, за наявності підстав, голова або заступник голови податкової адміністрації має право своїм рішенням призупинити виконання спірного акта до завершення розгляду скарги, якщо існують обґрунтовані сумніви щодо його відповідності чинному законодавству.

Процедура адміністративного оскарження у сфері податкових правовідносин детально врегульована статтею 56 Податкового кодексу України [7]. Згідно з цією нормою платник податків має право подати скаргу на рішення контролюючого органу, яке, на його думку, суперечить вимогам законодавства або прийняте з перевищенням повноважень, до органу контролю вищого рівня.

Вимоги до змісту скарги визначені Порядком оформлення і розгляду скарг платниками податків та іншими особами, затвер-

дженим наказом Міністерства фінансів України № 916. Скарга подається у письмовій формі або електронними засобами протягом 10 робочих днів з моменту отримання рішення. У разі пропуску цього строку він може бути поновлений за наявності поважних причин, протягом шести місяців. У такому випадку необхідно подати клопотання про поновлення строку з обґрунтуванням причин та відповідними документами. Якщо клопотання не подано, скарга повертається без розгляду [8].

Згідно з п. 102.6 ст. 106 Податкового кодексу України, поважними причинами вважаються: перебування за межами України; плавання на морських суднах за кордоном у складі екіпажу; перебування у місцях позбавлення волі; обмеження свободи пересування внаслідок полону чи інших обставин непереборної сили, підтверджених документально; визнання особи безвісно відсутньою або її розшук у встановленому законом порядку.

Однак ці положення поширюються лише на: фізичних осіб – платників податків; посадових осіб юридичної особи, а у разі відсутності інших уповноважених осіб – на відповідальних за податковий облік та звітність [7].

Контролюючий орган, що розглядає скаргу, зобов'язаний винести вмотивоване рішення протягом 20 календарних днів з моменту її отримання. Це рішення надсилається платнику податків поштою, електронною поштою або вручається під підпис. При цьому керівник органу може продовжити строк розгляду, але не більше ніж до 60 календарних днів, повідомивши про це платника податків. У разі відмови у задоволенні скарги в адміністративному порядку, платник податків має право звернутися з відповідним позовом до суду.

Мінаєва К.В. зауважує, що адміністративне оскарження рішень контролюючих органів у податкових спорах має низку характерних особливостей, які роблять його привабливим та доступним для платників податків, адже ця процедура є відносно простою у порівнянні з судовим порядком, оскільки платнику достатньо подати скаргу до відповідного податкового органу і очікувати на її розгляд без складних формальностей [9, с. 484]. Водночас, як і інші науковці, Мінаєва К.В. визнає, що незважаючи на низку пере-

ваг, адміністративний порядок має свої обмеження, пов'язані із можливим конфліктом інтересів через підпорядкування органу, що розглядає скаргу, тому важливим є подальше вдосконалення системи, зокрема через підвищення незалежності та професіоналізму посадових осіб, а також удосконалення процедур, що забезпечують баланс інтересів сторін.

Як свідчать статистичні дані, розміщені на офіційному веб-сайті Державної податкової служби України, у період з 01.01.2023 р. по 01.12.2023 р. було отримано 92 262 скарги щодо 96 779 рішень контролюючих органів. Із них 51 159 рішень залишено без змін, 41 105 рішень скасовано повністю, а 1 162 – скасовано частково [11].

За даними Державної податкової служби України, у 2024 році до органів ДПС надійшло 84 445 скарг на 91 894 рішення контролюючих органів, зокрема податкових повідомлень-рішень, рішень про нарахування пені та накладення штрафів, а також інших рішень [12].

У межах адміністративного оскарження за 2024 рік було розглянуто 11 079 скарг на 18 077 податкових повідомлень-рішень, з яких 3 871 рішення було скасовано повністю або частково. Загалом, у процедурах адміністративного оскарження неправомірними були визнані податкові рішення на суму 14 млрд 146,1 млн грн [13].

Ці дані свідчать про високий рівень активності платників податків у процесі оскарження рішень контролюючих органів, а також про значний обсяг фінансових сум, що оскаржуються. Незважаючи на значну кількість скарг, лише частина з них призводить до скасування рішень, що може свідчити про необхідність удосконалення процедур адміністративного оскарження для підвищення ефективності захисту прав платників податків.

Таким чином, адміністративне оскарження залишається важливим первинним механізмом захисту прав платників податків, забезпечуючи оперативне реагування на потенційно неправомірні рішення контролюючих органів без необхідності звернення до суду. Це особливо актуально у випадках, коли бізнес зацікавлений у швидкому вирі-

шенні спору з мінімальними витратами ресурсів. Водночас ефективність адміністративного оскарження значною мірою залежить від якості автоматизованого моніторингу: удосконалені системи аналізу господарських операцій зменшують ризик прийняття помилкових рішень і, відповідно, потребу у скаргах. Проте, у разі незадоволення результатом розгляду, платник податків має право звернутися до суду, що забезпечує незалежний і неупереджений розгляд спору, хоча й за більш тривалої та ресурсомісткої процедури.

Разом з тим, кожен має право після використання всіх національних засобів юридичного захисту, звернутися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ, чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна. Таким чином, у Конституції України передбачено судову та позасудову форми захисту будь-яких прав громадян [14, с. 335].

Аналіз судової практики України щодо спорів про публічні закупівлі свідчить про значну роль прозорих і передбачуваних процедур для зменшення кількості адміністративних спорів та оскаржень рішень контролюючих органів. Дослідження науковців показують, що впровадження стандартів Європейського Союзу у сфері публічних закупівель сприяє підвищенню прозорості процедур, зменшенню суб'єктивності рішень і зниженню навантаження на судові органи. Ці висновки демонструють, що аналогічний підхід як поєднання чітких правил, цифрових платформ та моніторингу ризикових операцій може ефективно застосовуватися й у сфері податкового контролю, сприяючи зменшенню кількості адміністративних спорів і підвищенню довіри платників податків до системи контролю [17, с. 63-76].

Судовий спосіб оскарження, на відміну від адміністративного, забезпечує неупереджений і незалежний розгляд справи, що має особливе значення у випадках, коли йдеться про принципове порушення прав чи значні майнові наслідки для платника податків. Конституція України (ст. 55) гарантує кожному право на судовий захист від рішень, дій або бездіяльності органів державної влади,

органів місцевого самоврядування, їх посадових чи службових осіб. Цей механізм деталізований у Кодексі адміністративного судочинства України, який встановлює порядок звернення до адміністративного суду у справах, що виникають у сфері публічно-правових відносин.

Адміністративний суд покликаний забезпечити ефективний захист прав, свобод і законних інтересів особи шляхом визнання протиправними та скасування рішень суб'єктів владних повноважень, зобов'язання вчинити певні дії або утриматися від них, а також стягнення збитків, завданих незаконними рішеннями чи діями. Звернення до суду є особливо актуальним у тих випадках, коли адміністративна процедура не забезпечила відновлення порушеного права або залишилася формальною через конфлікт інтересів у системі контролюючих органів. Судовий порядок виступає як остаточний та найбільш ефективний засіб відновлення справедливості та балансу між інтересами держави і платника податків [10]. Крім того, судовий контроль забезпечує гарантії дотримання принципу законності та справедливості в діяльності контролюючих органів, створюючи механізми перевірки обґрунтованості прийнятих рішень і дій. Він дозволяє усунути порушення, які можуть виникати внаслідок суб'єктивізму, зловживання повноваженнями чи технічних помилок, а також стимулює підвищення якості роботи органів влади.

На думку В. Ковбасюка специфіка правовідносин у межах адміністративного судочинства, пов'язаних з оскарженням рішень (як нормативно-правових, так і індивідуальних актів), дій або бездіяльності, полягає в тому, що оскарженню підлягає саме процес застосування суб'єктом владних повноважень матеріальної норми права. У такому випадку невіддільний учасник спору прагне реалізувати своє право на захист прав та інтересів, визначених матеріально-правовою нормою, тоді як суб'єкт владних повноважень відстоює порядок реалізації покладених на нього обов'язків, включно з процесом застосування зазначеної норми [15, с. 88].

Водночас Бевзенко В.М. наголошує на необхідності правильного визначення юрис-

дикції у подібних спорах, підкреслюючи, що кожен суб'єкт владних повноважень може бути наділений повноваженнями, що належать до різних галузей права. Тому при аналізі рішень, дій чи бездіяльності слід чітко з'ясувати, які саме повноваження реалізовував суб'єкт у відповідних правовідносинах [16, с. 31].

Науковці зазначають, що слабка координація між контролюючими органами та відсутність єдиних стандартів обробки інформації підвищують ризик помилкових рішень і, відповідно, кількість адміністративних скарг від платників податків. Впровадження автоматизованих систем моніторингу господарських операцій дозволяє стандартизувати процедури контролю, оперативно виявляти ризикові операції та зменшувати ймовірність виникнення спорів. Таким чином, цифровізація податкового контролю не лише підвищує ефективність адміністрування, а й сприяє мінімізації потреби у зверненнях до адміністративного та судового оскарження [18, с. 169-175].

Отже, визначення поняття та способів оскарження дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень, зокрема контролюючих органів, є надзвичайно актуальним для забезпечення захисту прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб. Аналіз наукової літератури і чинного законодавства свідчить про існування певних прогалин, пов'язаних із нечітким визначенням юрисдикції, недостатньою систематизацією процедур оскарження, а також складністю та тривалістю розгляду таких спорів. Крім того, поширеними є проблеми, пов'язані з недостатньою прозорістю адміністративних процедур, обмеженим доступом осіб до інформації про порядок оскарження та відсутністю належного механізму контролю за своєчасністю і якістю розгляду скарг. Це ускладнює реалізацію права на ефективний захист, підриває довіру до контролюючих органів і створює передумови для зловживань у сфері публічного адміністрування. Враховуючи значущість даної проблематики, особливо в умовах посилення контролю у різних сферах державної діяльності, необхідним є удосконалення законодавства та практики його застосування, що дозволить підвищити

ефективність процедур оскарження та забезпечить баланс між публічними інтересами і правами громадян і бізнесу.

Висновки

Автоматизований моніторинг господарських операцій може суттєво зменшити кількість адміністративних спорів, адже системи аналізу даних дозволяють своєчасно виявляти ризикові операції і запобігати прийняттю помилкових рішень. Водночас, адміністративне оскарження залишається важливим етапом захисту, оскільки забезпечує швидкий і доступний спосіб реагування на потенційні порушення, зменшуючи навантаження на судові інстанції.

Способи оскарження дій чи бездіяльності контролюючих органів є важливими інструментами захисту прав і законних інтересів громадян і бізнесу. Аналіз чинного законодавства та наукових підходів свідчить про наявність значних проблем у системі оскарження, зокрема, відсутність чітких процедур, розмитість юрисдикції, затягування розгляду справ та нерівність сторін у процесі захисту. Адміністративні та судові механізми потребують вдосконалення для забезпечення своєчасного, доступного та ефективного відновлення порушених прав. Враховуючи це, необхідно вдосконалювати нормативно-правову базу, уточнювати процедури оскарження, визначати чіткі повноваження контролюючих органів та уповноважених судових інстанцій. Впровадження прозорих і уніфікованих механізмів розгляду скарг і позовів забезпечить баланс між інтересами держави та захистом прав платників податків і суб'єктів господарювання, підвищуючи довіру до системи контролю та правосуддя.

Адміністративне оскарження рішень контролюючих органів становить важливий етап у системі правового захисту платників податків, оскільки дозволяє швидко і з мінімальними витратами вирішувати спори без залучення судових інстанцій. Його переваги полягають у простоті процедури, відсутності обов'язку юридичного супроводу та оперативності розгляду, що робить цю форму доступною для широкого кола суб'єктів. Однак чинна система адміністративного оскарження не забезпечує достатньої ефективності,

зважаючи на конфлікт інтересів, обмеженість процесуальних гарантій, відсутність інституту медіації та недостатню незалежність органів, що розглядають скарги. Як наслідок, частина спорів переноситься до суду, що свідчить про потребу у підвищенні якості та довіри до адміністративного механізму.

З огляду на викладене, доцільно запровадити низку змін на законодавчому рівні: удосконалити процедури подання та розгляду скарг, передбачити реальну процесуальну автономію органів розгляду, запровадити елементи альтернативного врегулювання спорів (зокрема медіацію), а також створити електронну платформу для моніторингу ходу та результатів оскарження. Це дозволить підвищити ефективність адміністративного захисту, зменшити навантаження на судову систему та посилити правову визначеність для платників податків.

Література

1. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>
2. Мельник Р.С., Бевзенко В.М. Загальне адміністративне право: Навчальний посібник. За заг. ред. Р.С. Мельника. Київ: Ваїте, 2014. 376 с.
3. Бондаренко О. Адміністративна форма вирішення податкового спору: переваги та недоліки. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 5. С. 115–119. URL: <http://pgpjournal.kiev.ua/archive/2019/5/21.pdf>.
4. Смичок Є.М. Досудовий порядок вирішення податкових спорів. *Право і суспільство*. 2012. № 6. С. 77–82. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2012/6_2012/16.pdf
5. Ковалів М., Єсімов С. Правова природа суду першої інстанції, що здійснює правосуддя в адміністративному судочинстві. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. Серія: Право. 2020. № 27. С. 155–160.
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
7. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
8. Порядок оформлення і подання скарг платниками податків та іншими особами та їх розгляду контролюючими органами: наказ Міністерства фінансів України від 21.10.2015 р. № 916. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1617-15#Text>
9. Мінаєва К.В. Оскарження рішення контролюючих органів в адміністративному порядку в контексті вирішення податкових спорів. *Форум права*. 2011. № 4. С. 479–486.
10. Про адміністративну процедуру: Закон України від 17.02.2022 р. № 2073-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text>
11. Платники активно оскаржують рішення ДПС. 2025. URL: <https://buhgalter911.com/uk/news/news-1085711.html?>
12. ДПС надала дані щодо оскарження її рішень у 2024 році. URL: <https://news.dtkt.ua/law/inspections/96506-dps-nadala-dani-shhod-oskarzennia-yiyi-risen-u-2024-roci>
13. Адміністративне оскарження: поточний стан та рекомендації. Системний звіт Ради офіс-омбудсмена. URL: <https://boi.org.ua/publications/systemic/reports>
14. Гулак О.В., Щербак А.В., Медведська В.В., І.І. Гальона І.І. Загальна правова характеристика медіації, як альтернативного способу вирішення спорів в межах адміністративного, цивільного та господарського процесу. *Наукові записки*. Серія: право. Випуск 16. 2024. С. 333–337. URL: <https://pravo.cusu.edu.ua/index.php/pravo/article/view/487/507>.
15. Ковбасюк В. Характеристика об'єкта правовідносин у сфері адміністративного судочинства. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 3. С. 85–89. URL: <http://pgpjournal.kiev.ua/archive/2018/3/17.pdf>
16. Бевзенко В.М. Особливості оскарження рішення, дій, бездіяльності суб'єкта публічної адміністрації щодо реєстрації знаків для товарів і послуг в адміністративному судочинстві. *Сучасні проблеми адміністративного права та процесу*. Харків. 2017. С. 30–32.
17. Ладиченко В.В., Гулак О.В., Артеменко О.В., Світличний О.П., Волкова Л.О. Судова практика України щодо розгляду спорів про публічні закупівлі крізь призму стандар-

тів Європейського Союзу. *Право. Людина. Довкілля*. 2023. № 14 (1). С.63-76.

18. Головка Л.О., Гулак О.В., Висоцький В. М. Правове регулювання оподаткування сільськогосподарської діяльності в країнах ЄС. *Соціально-правові студії*. Львів. 2021. Випуск 3 (13). С. 169-175. URL: [http://www.sls.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/arhiv/sps_3\(13\)_2021/23.pdf](http://www.sls.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/arhiv/sps_3(13)_2021/23.pdf).

Olena V. Hulak

*Doctor of Law, Professor;
Professor of the Department of Administrative
and Financial Law
National University of Life and Environmental
Sciences of Ukraine
e-mail: lenagulac8118@ukr.net
ORCID ID: 0000-0001-9004-0185*

Viktor V. Ladychenko

*Doctor of Law, Professor;
Head of the Department of International Law
and Comparative Law
National University of Life and Environmental
Sciences of Ukraine
e-mail: ndi_land_law@ukr.net
ORCID ID: 0000-0002-7823-7572*

Serhii V. Sliusarenko

*PhD in Law, Professor;
Professor of the Department of Administrative
and Financial Law
National University of Life and Environmental
Sciences of Ukraine
e-mail: sergiy.sliusarenko@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-6718-222X*

AUTOMATED MONITORING IN TAX CONTROL AS A MEANS OF REDUCING ADMINISTRATIVE DISPUTES AND APPEALS AGAINST ACTIONS OF CONTROLLING BODIES

The article examines the issue of appealing decisions, actions and inaction of regulatory authorities in the context of increasing the efficiency of automated monitoring of economic transactions as a mechanism for reducing administrative disputes and protecting taxpayers' rights. The regulatory framework of Ukraine that regulates the procedure for filing and con-

sidering complaints is analyzed, in particular the provisions of the Tax Code of Ukraine, the Code of Administrative Procedure and by-laws. Particular attention is paid to the administrative appeal procedure as a primary and accessible mechanism of protection that allows business entities to promptly respond to potentially unlawful actions of regulatory authorities without the need to go to court. The conditions and deadlines for filing complaints are analyzed in detail, statistical data on the results of their consideration are provided, and factors that affect the effectiveness of administrative protection are identified, in particular the formalism of procedures, limited independence of bodies considering complaints, and insufficient transparency of the process. Judicial appeal is considered as an additional mechanism for guaranteeing independent and impartial consideration of the dispute, which complements the administrative procedure and provides a higher level of legal certainty. The article also emphasizes the role of digital technologies in increasing the efficiency of tax control. Automated monitoring of business transactions allows standardizing procedures, reducing the subjectivity of decisions and reducing the number of erroneous or controversial decisions of regulatory authorities. The prospects for the implementation of electronic platforms for tracking the progress and results of the appeal, the integration of risk analysis algorithms and the use of alternative dispute resolution tools are separately considered, which contributes to increasing transparency, taxpayer trust and reducing the burden on judicial authorities. It is argued that a comprehensive combination of legal, organizational and technological measures is necessary to create an effective, predictable and transparent tax control system that reduces the number of administrative disputes, guarantees the protection of taxpayer rights and increases trust in regulatory authorities.

Keywords: automated tax control, tax dispute, administrative appeal, regulatory authorities, protection of taxpayer rights, judicial appeal, complaint, administrative proceedings.